

SZIJÁRTÓ ADRIENN

MIÉRT-EKRŐL A NYILVÁNOS BESZÉDBEN SZEMLÉLETMÓD ÉS JÁTÉKOS GYAKORLATOK A PREZENTÁCIÓS KÉSZSÉGEK FEJLESZTÉSÉHEZ

Tanárok és diákok összefogása által egyre több olyan kezdeményezés indul el a középiskolákban és egyetemeken is, melyek újraélesztik a közösségekben való történetmesélés varázsát. Ezen alkalmakkor a résztvevők bárki számára közérthető módon mutatják be, mivel is foglalkoznak, mi az a szelet, amit a világból ők felfedeznek, alakítanak, és ebbe másokat hogyan szeretnének bevonni. Az ilyen alkalmak nem az ego öncélú megcsillogtatására szolgálnak, hanem a közösségépítés, az együtt cselekvés fontosságára hívják fel a figyelmet. A saját élményeik, sikereik és kudarcaik megosztása által egymást támogatják és inspirálják. A szenvedélyesség és lelkesedés ezért is válnak nagyon fontos elemeivé ezeknek az előadásoknak. Itt nem elég a tudomány puszta leírása, a száraz információ-átadás. Az előadók igazi változást szeretnének elindítani és kiváltani a hallgatóságukban. Így világitanak rá ezek a kezdeményezések arra, hogy a nyilvánosság/közösség elé való kiállítás nem egy szükséges kötelezettség, hanem egy lehetőség. Egy lehetőség arra, hogy a tudásunkat megosszuk másokkal, és ezáltal cselekvésre, változásra motiváljuk a környezetünket. (Duarte, 2010) Felhívják a figyelmet arra is, hogy a retorikáról, a nyilvános beszédekről alkotott képünket érdemes leporolni. Ráadásul az iskolapadon túl az újra felismert történetmesélés a karrierépítésben és az önérvényesítésben is egyre nagyobb szerephez jut. Függetlenül attól, ki milyen területen folytatja tanulmányait, mely területen szeretne szakemberré válni, a prezentálás, a munkájának és eredményeinek képviselése, bemutatása és terjesztése senki számára nem elkerülhető. Az

előadói készségek fejlesztése a nyelvi kompetenciafejlesztésen belül éppen ezért kiemelt szerepet érdemel.

ELŐADÓI KÉSZSÉGFEJLESZTÉS – SZEMLÉLETMÓD ÉS GYAKORLATOK

A következőkben bemutatott gondolatmenet, a hozzájuk kapcsolódó ön-reflektáló kérdések, szituációs és egyéb játékos gyakorlatok által szeretném segíteni a prezentációs készségek fejlesztését. Az összeállított anyag elsősorban a saját belső motivációk megtalálását, a körülményekre reflektáló felkészülő munkát támogatja, melyek a sikeres és emlékezetes előadás legfontosabb alapkövei.

I. AZ ELŐADÓ MIÉRT-JE – AZAZ A BELSŐ HANG MEGTALÁLÁSA

Az első blokk célja az előadó motivációjának feltárása, a téma iránti elkötelezettség erősítése. Legtöbb esetben a diákokat arra készítjük fel, „AMIT” el kell mondaniuk. A tények, az adatok, a kutatásuk „rideg” eredményeinek informatív, deskriptív jellegű átadására. Ez vezethet a személytelen, sablon-előadások sorozatához. Nancy Duarte, amerikai kommunikációs szakember megfigyelései azt bizonyították, hogy azok az előadók tudnak igazán hitelesek lenni a közönség számára, akik világosan kijelölt kommunikációs célt követnek, képesek hinni a saját témájukban, és tisztában vannak azzal, hogy mi az ő munkájuk relevanciája (Duarte 2010). Ez a felismerés teremtheti meg az elköteleződést és szenvedélyt a munkája iránt, ami majd képes lesz másokat is motiválni és inspirálni a befogadásban és továbbvitelben. Ez az, amit mi sokszor elnyomunk, mondván, ne személyeskedjünk, ne

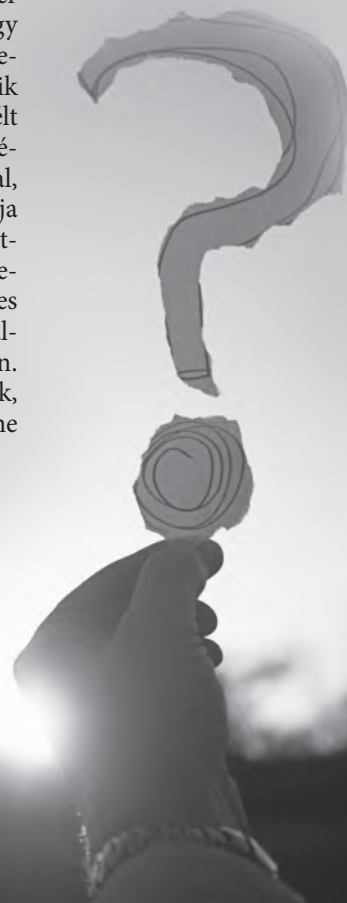
„sztorizgassunk” a tudomány nemes katedróján. Azonban be kell látni, hogy az alulról induló diákkezdeményezések a közösségi élménymegosztásról pont eme hiánypótlás miatt indultak el. Fontos az individuum, a lélek megjelenése az előadásban. Annak felismeréséhez, hogy milyen plusz hozzáadéka lehet mindennek a befogadás szempontjából, elég csak felidézni egy-két olyan hétköznapi példát, amikor egy diákunk a nem igazán kedvelt kötelező olvasmányról/feladatról vagy a kedvenc olvasmányáról/projektjéről tarthatott beszámolót. Volt-e különbség?

Támogató kérdések

Mitől válik egy előadó hitelessé? Miért fontos ez a téma számomra? Miért érdekel? Mi az, ami a leginkább foglalkoztat benne? Mit ad számomra?

II. AZ ELŐADÁS MIÉRT-JE – AZ ELŐADÁS CÉLJÁNAK KIJEJELŐLÉSE

Az előadónak a hatékony üzenetátadás érdekében pontosan kijelölt céllal kell rendelkeznie. Minden előadás alapvetően egy változásra, változtatásra

hívás. Az „A” állapotból szeretnénk a közönséget a „B” állapotba eljuttatni. A változás útja azonban nagyon sokféle célnak lehet alárendelve. A közönségünket informálhatjuk, inspirálhatjuk, motiválhatjuk, meggyőzhetjük, felvilágosíthatjuk, szórakoztathatjuk, cselekvésre ösztönözhetjük, döntési helyzetbe hozhatjuk és még tovább folytatható a sor. A célunk lehet a tanár meggyőzése a szakmai kompetenciánkról, a diák lelkesítése valamilyen ügy iránt, a környezetünk cselekvésre ösztönzése, hogy valamit együtt csináljunk, beszédet tarthatunk egy ösztöndíj elnyerése érdekében. Minden esetben meg kell mutatni, hogy az előadásunk hogyan válaszol a felállított célra. A kijelölt cél szem előtt tartása alapvető hatással lesz a téma anyagának szelektálására, a kulcsüzenet, a kulcsgondolat megtalálására.

Támogató kérdések

Mi motivál a kiállásra? Mit szeretnék elérni? Mi a célom az előadással? Mitől releváns a témám az adott közegben?

III. A KÖZÖNSÉG MIÉRT-JE – KAPCSOLÓDÁSI PONTOK FELTÁRÁSA

Akkor tudja az előadó a közönséget érzelmileg bevonni, személyesebben megszólítani, ha figyelembe veszi az egyedi sajátosságokat. Minél több információval rendelkezik a közönség biográfiai, szociográfiai jellemzőiről, motivációjukról, a témára való rálátásukról, annál célzottabb lesz a megszólítás. Ezen megfigyelések ugyanis hatással bírnak a megformált szöveg szókinckészletére, a kiválasztott példákra, képekre, a beleszólt történetekre. Hiszen egész más kulcsszavak és egészen más példák lehetnek relevánsak egy általános iskolás osztály, a professzorok, egy laikus vegyes közönség vagy egy nagyszülői fórum számára. Mindenkinek azt kell éreznie, hogy személy szerint szólítják meg őt! A közönség által megtapasztalt „itt és most nekünk szól” pillanat hozzájárul a befogadás minőségéhez. A diákoknak adjunk lehetőséget arra, hogy minél többféle közönséggel találkozhasanak.

Támogató kérdések

Miként lehet kapcsolódási pontokat keresni a közönséggel? Milyen információink vannak a közönségünkről (biológiai, társadalmi háttér, értékrend, életstílus, háttértudás, közös tudás, kapcsolati rendszer, hányan lesznek)? Miért jöttek el az előadásra? Milyen elvárás vezeti őket? Miért lehet érdekes az

én témám a másik fél számára az összegyűjtött információk tükrében?

GYAKORLATTÁR MIÉRT SZÓLALOK FEL?

■ **Cél:** A nyilvános előadáshoz/témához való viszony kifejtése egy szimbolikus kép segítségével.

■ **Eszközök:** fényképek, újság kivágások, Dixit társasjáték kártyái

■ **Típus:** ráhangoló, az előadói szereppel való kapcsolatteremtő játék

■ **Játékleírás:** Minden résztvevő válaszson egy olyan képet magának, amely a legjobban jelképezi a véleményét arról, hogy: 1. mit jelent prezentálni vagy 2. hogyan viszonyul a saját témájához, mit jelent számára az adott téma.

MIRŐL BESZÉLEK?

■ **Cél:** A személyes elköteleződés fontosságáról való együttgondolkodás

■ **Típus:** ráhangoló improvizációs szituációs játék

■ **Játékleírás:** A diákok szabadon válaszszanak egy-egy olyan témát, ami számukra nagyon érdekes, szívügyük, és tartsanak róla 4 perces minibeszédet. Lehet a téma a hobbijuk, egy kedvenc könyv/film is. A feladat lényege, hogy a beszédek meghallgatása nagyon jó kiindulópontot jelenthet a személyes belső motivációról való párbeszédhez. Játékos kísérletként ellenpontoszni is lehet, hogy mutassanak be egy olyan kötelező olvasmányt vagy filmet, ami nem tetszett nekik, de a véleményüket titkolják. Általában ennek a játéknak az a kimenetele, hogy ilyenkor ironizálni kezdenek, humorral oldják fel azt, hogy nem képesek hiteles képviselői lenni valami olyannak, amiben nem hisznek, amit nem szeretnek.

TÁVKAPCS

■ **Cél:** Annak megtapasztalása, milyen hatással van a tartalomra, szóhasználatra és stílusra a célközönség társadalmi, biológiai, kulturális összetétele.

■ **Típus:** Ráhangoló improvizációs szerepjáték

■ **Eszköz:** tévécsatorna-típusok kártyán (astro, hír, mese, ismeretterjesztő, főzőműsor...), tévékapcsoló – opcionális

■ **Leírás:** Az önként jelentkezőket (max. 5 fő) megkérjük arra, hogy válasszanak szabadon egy tévécsatornát, amelyet képviselnek, és amely csatornákon az éppen futó műsoroknak rövid időre a szinkronhangjai lesznek. (Annál izgalmasabb, minél inkább a személyiségüktől távol álló műfajt választanak.)

Az önként jelentkezők mindegyikének ezután ugyanazt a szót adjuk meg (pl. szivacs), és azt kérjük, hogy amikor majd a játékvezető egy távirányítóval az adott játékosra „kapcsol”, akkor az az illető a megadott szóval rögtönözzen egy rövid részletet, mit hallhatunk éppen azon a tévécsatornán.

EGY TÉMA – TÖBB CIKK

■ **Cél:** Gyakorlati példákon keresztül szemléltetni, ugyanarról a témáról hányféle módon lehet beszélni, ha változik a közönség összetétele

■ **Típus:** csoportos feladatmegoldás

■ **Eszköz:** online cikkrészletek

■ **Leírás:** A csoportoknak rá kell jönniük, hogy melyik cikkrészlet melyik online folyóirat/weboldal közlése lehet. Előkészületként éppen aktuális eseményekről érdemes különböző online weboldalak leírását előkeresni. Törekedjünk arra, hogy különböző társadalmi rétegeket, életkorokat, közösségeket megszólító oldalakat keressünk, hogy valóban látszódnak a regiszterbeli különbségek. (Legutóbb például női magazin, technológiai, általános hírmagazin, vállalkozói magazin headline (felvezető szöveg) részleteit helyeztem egymás mellé egy Bill Gates-ről szóló aktuális hír kapcsán.) A diákok feladata, hogy a részleteket összepárosítsák a weboldal/online folyóirat nevével.

AZ ÉN BESZÉDEM

■ **Cél:** tudatos reflektálás a kijelölt célra

■ **Típus:** konstruált szerepjáték

■ **Eszköz:** szituációs kártyák (ballagó diák búcsúbeszéde, iskolai focimeccs előtt az edző buzdító beszéde, olimpiai bajnokság előtt a csapatkapitány beszéde, Oscar-díj-átadó – a nyertes köszönő beszéde, a legeredményesebb munkatárs-díja...)

■ **Leírás:** A résztvevőknek egy az életből vett helyzetre kell megoldás-variációt kínálni. Bizonyos felkészülési idő után a megadott szituációs kártya szempontjai szerint beszédet kell tartaniuk közönségüknek.

HÓKOTRÓ

■ **Cél:** Egy játékos szituáción keresztül az eddig megismert három szempont tudatos és komplex alkalmazása

■ **Típus:** szimulációs játék, komplex, minden elemet magába építő csoportos játék

■ **Eszköz:** feladatkártyák

■ **Leírás:** A 4-5 fős csoportoknak a megadott feladatkártyán szereplő

szempontoknak megfelelően kell egy terméket eladásra kínálni. A helyzet nehézsége abban rejlik, hogy látszólag a termék és célcsoport egymásnak ellentmondásban áll, ezt kell a csapatoknak a kreativitásukkal feloldani (például: tanároknak rágógumi, bányászoknak napernyő, Hawaii-sziget lakóinak hókotró). A csapatok strukturált felkészülési folyamat után egy komplex jelenetet mutatnak be társaiknak.

ELEMZŐ GYAKORLAT

- **Cél:** Az eddig tanultak komplex alkalmazása
- **Eszközök:** híres beszédek/TED-előadások
- **Típus:** elemző csoportmunka
- **Leírás:** Az elemzendő anyagot a diákok kiscsoportokban dolgozzák fel. Ez lehet egy-egy megírt híres beszéd vagy TED-előadás (www.ted.com). A feladat, hogy fogalmazzák meg egy mondatban, mi volt az előadás kulcsüzenete. Kiknek szólt a beszéd, és ezt miként ismerték fel? Hogyan épített az előadó a közönségére? Mi volt az előadó belső motivációja? Hogyan értékeljük az előadást?

Az itt bemutatott szemléletmód, a hozzá kapcsolódó játékos gyakorlatok, remélem, segítenek abban, hogy a diákjaik lelkes, igaz előadókká váljanak, és megélik annak örömét, hogy másokat inspirálhatnak és bátoríthatnak előadásaikkal.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Nancy Duarte: *Resonate*. John Wiley & Sons, Canada, 2010.
- Alexei Karterev: *Presentation secrets*. John Wiley & Sons, Canada, 2011.
- Chris Anderson: *Így készülnek a TED-es előadások*. HVG Kiadó Zrt., Budapest, 2016.

KRALINA HOBOTH KATALIN

KORSZERŰ ONLINE SZÓTÁR(AK) A NÓMENKLATÚRÁTÓL AZ ONLINE SZÓTÁRAKIG

A lexikográfia elmélete és gyakorlata, melynek eredményeképp létrejönnek a szótárak, az elmúlt évszázadok során jelentős változáson ment keresztül. Nyelvtanulók, fordítók, diákok munkáját különféle szótárak segítik, melyek megjelenési formája és felépítése is átalakult. A változás, melynek áttekintése Gonda Zsuzsa alapján történik, az egyes szócikkek felépítését, a szótárak szerkesztési és felhasználási módját egyaránt érinti.

A könyvnyomtatás előtti kéziratos szójegyzékek, a nomenklatúrák címszavai fogalomköri csoportokba rendeződtek, oktatást segítő funkciót tölthettek be. A könyvnyomtatás korából származó nomenklatúrák többnyelvű szólistákat tartalmaztak, a szócikkekben az enciklopédiákra jellemző illusztrációk is megjelentek. Fő funkciójuk a nyelvtanítás volt. A modern szótárak felépítése megegyezik a mai szótárakéval, a kétnyelvű szótárak mellett megjelentek a magyar nyelvet különféle szempontok alapján csoportosító egy nyelvű szótárak is (Gonda, 2012, 166–167).

A modern kor vívmányai közé tartoznak a számítógépes, az elektronikus és az online szótárak. A számítógépes szótárak anyagának rögzítése, szerkesztése, tördelése, illetve nyomtatása számítógépen történik. Az elektronikus szótárak korpuszának feldolgozása szintén számítógépes programok segítségével valósul meg, használatát különféle adathordozók (pl. CD-ROM) teszik lehetővé. Előnyük, hogy nem kell betűrend szerinti keresnünk, elegendő a címszó (akár részleges) megadása. Hátrányuk közt Gonda Zsuzsa a statikusságot említi. E szótárakkal szemben dinamikus használatot; könnyen módosítható és multimediális, azaz hivatkozásokkal, más weboldalra léptető linkekkel ellátott tartalmat az online szótárak biztosítanak (Gonda, 2012, 167–169). Az elektronikus szótárak szerkesztése nem közvetlenül az interneten történik, hanem a szerkesztők ezeket a szótárakat „kész állapotban töltik fel egy weboldalra, míg az online szótárak kizárólag a világhálón léteznek, ott olvassák és ott is készítik őket” (Gonda, 2012, 171).

